

La revolta de les dones de Cassà pel bé comú

El 1397 una seixantena de vídues i casades aturen l'execució d'un embargament al·legant el seu dot

És un acció col·lectiva i d'organització femenina, de la qual no hi ha gaires casos documentats

Esclat és un dels veïnats més antics de Cassà. Una de les dones era d'Esclat ARXIU.

Gemma Busquets Ros - Cassà de la Selva

La Pelegrina era la muller de Francesc Dalmau a Esclat i el seu dot hipotecari era de 100 lliures, la mateixa quantitat que tenia de dot la Sibil·la, la muller de Pere Domingo. La Saura, la muller d'Arnau Vivet, era la senyora i propietària del mas Vivet. La Margarida, vídua de Bonant Graït, era l'hereva i propietària del mas Graït, i una altra vídua, la Francesca, que havia estat casada amb Pere Creixell, era la mestressa del mas Creixell. El 28 d'abril de 1397, la Pelegrina, la Sibil·la, la Saura, la Margarida i la Francesca... en total una seixantena de dones de Cassà de la Selva, entre dinou vídues i trenta-set casades, van presentar-se davant del batlle per provar d'aturar l'execució sobre els seus béns instada per Guillem Colteller, flequer de Girona i arrendador d'una sèrie de drets senyorials. Colteller reclamava un deute de 300 florins. Per una banda, les vídues al·legaven que eren les propietàries i que les obligacions a Colteller, conretes pels marits, no tenien valor i per tant, tampoc les execucions que es preparaven. I les casades indicaven que els béns dels marits estaven obligats per l'eventual retorn dels dots i que, en conseqüència, no podien ser executats.

“Em sembla un exercici força inèdit d’organització col·lectiva de les dones, instat segurament pels mateixos homes o pel senyor feudal”, destaca el doctor en història i investigador sobre la baixa edat mitjana Lluís Sales Favà, el qual va participar, al maig, en el cicle de conferències de l’Arxiu de Cassà de la Selva. Sales Favà, que fa recerca sobre la pagesia medieval, els deutes i impagaments, la jurisdicció feudal i el comerç, ha analitzat la correspondència de la cort del batlle a Cassà de la Selva, entre els anys 1383 i 1402, amb les corts jurisdiccionals medievals de Girona, amb l’objectiu d’estudiar els jocs de poder que s’establien.

En aquest cas, el que seria l’actual Ajuntament de Cassà havia demanat un crèdit i havia faltat als seus pagaments i el prestador havia presentat una demanda, de la qual la cort de justícia de Girona resol que els cassanencs han de ser embargats pel valor del deute. Tot i que es desconeix el grau d’independència de les dones que es van rebel·lar col·lectivament contra la decisió d’embargar els béns de la comunitat, l’historiador destaca l’acció conjunta de les dones casades i vídues com un exemple “rar”, poc habitual, de la qual no hi ha gaires més casos.

La hipoteca dotal

La clau d’aquesta història d’acció conjunta és el dot. “En el dret de família català, quan la dona es casa habitualment és la que aportava el dot, i l’home o la família del marit, en cas que li hagués de tornar el dot per dissolució del matrimoni, el que fa és generar una hipoteca dotal”, assenyalant una sèrie de béns immobles en funció dels diners aportats. La hipoteca dotal és, doncs, l’assegurança amb la qual es garantia el retorn del dot en cas de viduïtat, que era un dret inalienable segons el dret romà.

L’historiador ha detectat que una de les estratègies més comunes per defensar-se de la reclamació de deutes era que les dones al·leguessin la seva hipoteca dotal; és a dir, destacar que els béns sobre els quals es pretenia fer una execució gaudien de protecció especial perquè formaven part del seu dot. Hi ha casos documentats en aquest sentit. El 25 de gener del 1385, Brunissenda hauria aturat l’inventari del mas Balell tot al·legant que una part de l’explotació li estava obligada pel dot. És, però, una acció individual i no col·lectiva, com fan les dones vídues i casades cassanencs davant la confiscació dels béns de la comunitat.

Les dones que es van oposar a la redacció de l’inventari van ser enumerades en una missiva. En la lletra de resposta de la cort local s’inclou una altra llista d’una cinquantena d’homes que el batlle considera massa pobres perquè els fos embargat res. La pobresa, explica Sales Favà, era una altra via d’al·legació.

L’acció conjunta de les dones cassanenques del segle XIV s’inclou en aquesta nova mirada a la història, perspectives historiogràfiques que posen el gènere al centre. Al mateix temps, segons assenyalava l’historiador, contribueix a desmuntar els tòpics que pesen sobre l’edat mitjana, en la qual les dones també es preocupaven dels negocis i participaven en contenciosos judicials, “sovint de forma subsidiària als homes”, reconeix Lluís Sales Favà.

Publicat a: El Punt Avui, 11 d’agost de 2024

Font del document: <https://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/2447905-la-revolta-de-les-dones-de-cassa-pel-be-comu.html>